

Лист до редакції

НАПЕРЕДОДНІ 170-ЛІТНЬОГО ЮВІЛЕЮ М.П.ДРАГОМАНОВА

Згадана видатна подія в історико-культурному житті українського суспільства припадає на вересень ц. р. З такої нагоди постає об'єктивна необхідність висловити кілька міркувань щодо біографічних дат М. Драгоманова.

Авторитетне джерело щодо дати його народження – “Автобіографическая заметка” (1883) з таким початком: “Я родился 6 сент. 1841 г. въ г. Гадячь, Полтавской губернии” [3, 158-159]. У пізніших передруках цього твору як російською, так і українською мовами ця інформація подається інакше: “Я родился в **сентябре 1841 г.** в г. Гадяче Полтавской губернии” [1, 39] (тут і далі підкреслення моє. – Т.Т.). “Я народився у **вересні 1841 р.** в м. Гадячі Полтавської губернії” [3, 143, 665]. Але ж М. Драгоманов власноруч прийменник **въ** пише з твердим знаком, а число **6** – без твердого знака. Отже, правильне тільки таке прочитання оригіналу: “Я родился **6 сент[ября] 1841 г.** в г. Гадячь, Полтавской губернии”.

Науковий збірник “Михайло Драгоманов. Документи і матеріали” (2001) – безприкладний щодо кількості та повноти зібраного: персональні документи, промови, довга низка адрес, вітальні листи з нагоди 30-річчя літературно-наукової діяльності (1894), повідомлення про смерть, щемні некрологи, відгуки про особистість та працю вченого, спогади, історико-літературні виступи – аж до 1994 р. з додатком приміток до кожного документа. Воїстину – настільна книга у драгоманознавстві. Перший документ у ній – свідоцтво про народження М. Драгоманова. Просторий текст, підписаний архімандритом Феофаном, свідчить: “Згідно з указом його і. в. Полтавська духовна консисторія слухала прохання поміщика чиновника 8 класу Петра Драгоманова про видачу метричного свідоцтва про народження його сина Михайла. Народився він у місті Гадячі в Соборно-Успенській парафії 1841 року вересня 6 дня” [3, 23].

Та невблаганна доля не дала М. Драгоманову довгого віку: 9 червня 1895 р. родини Драгоманових, Шишманових, Косачів із глибоким жалем сповіщали, що в четвер, 8 червня, на 53-му році життя передчасно помер батько, тесть, чоловік, брат, дядько **МИХАЙЛО ДРАГОМАНОВ**, колишній професор Київського університету, професор Вищого училища [3, 270]. “Згасла ще одна зірка на славянському небі і щезла в особі Михайла Драгоманова велика душа” (з надгробної промови ректора Вищого училища Д. Агури) [3, 271].

Отже, попри відомі ще з давніших часів біографічні дати М. Драгоманова, у низці авторитетних українських довідкових видань знаходимо інші дані: “Шевченківський словник”, т. 1, 1976 та УРЕС (т. 1, 1986) – **30.IX 1841-2.VII 1895**; УЛЕ (т. 2, 1990) – **18(30).IX 1841-20.VI(2.VII)1895**. “Новаторство” УЛЕ полягало в тому, що від дат, названих у попередніх довідниках, віднімалось по 12 днів, щоб визначити старий стиль (насправді це дати нового стилю). Таку ж традицію утверджують “Енциклопедія історії України” (т. 2, 2004) та “Енциклопедія сучасної України” (т. 8, 2008). Отже, правильні дати життя М. Драгоманова – **6.IX 1841-8.VI 1895 (за старим стилем)**, тобто **18.IX 1841-20.VI 1895 (за новим стилем)**. Або ж – **6(18).IX 1841-8(20).VI 1895**.

Торік гадяцькому суспільству видавництвом “Либідь” була презентована нова вагома книжка вибраних праць вченого “Михайло Драгоманов. Автожиттєпис” із передмовою І. Гриценка, В. Короткого, М. Томенка. Нове видання привертає увагу чималою кількістю промовистих фотоматеріалів, заслуговує на серйозне вивчення й окрему ґрунтовну розмову. Проте, гортаючи сторінки книжки, читаємо: “М. Драгоманов народився 18(30).IX 1841 р.” [2, 7].

Люди, будьте пильними, уважними й відповідальними!

ЛІТЕРАТУРА

1. *Заславський Д., Романченко І.* М. Драгоманов. Літературно-публіцистичні праці. – К., 1970. – Т. 1.
2. *Михайло Драгоманов.* Автожиттєпис. – К., 2009.
3. *Михайло Драгоманов.* Документи і матеріали. 1841-1994 / Упорядкування І. Бутича, О. Кучинського. – Львів, 2001.

Отримано 24 червня 2011 р.

Тетяна Третьяченко
м. Київ